

TÜRK DİLİNE İLİŞKİN SORUNLAR, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE TÜRKÇE BİLİNCİ: KUŞAKLARARASI KARŞILAŞTIRMA

Emine ŞENYUVA*

Fatma ERTÜZÜN**

Kübra TURHAN***

Nilüfer DEMİR****

Geliş Tarihi: Haziran, 2017

Kabul Tarihi: Eylül, 2017

Öz

Araştırma, farklı kuşaklardaki katılımcıların Türk dilinin sorunlarına, bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerine yönelik görüşlerinin ve Türkçe bilinçlerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı araştırma yöntemine göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, İstanbul ilinde yaşayan 15 yaş üstü tüm bireyler (11.502.393 kişi), örneklemini ise, İstanbul ilinde yaşayan, 15 yaşını doldurmuş tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 799 kişi oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak; Bilgi Formu ve Türkçe Bilinci Ölçeği kullanılmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu X, Y ve Z kuşağındadır. Tüm kuşaklardaki katılımcıların büyük çoğunluğu günümüzde Türk diline ilişkin sorunlar yaşandığını, yaşanan sorunların ağırlıklı olarak yabancı kelime tutkusu ve özensiz kullanım olduğunu ifade etti. Katılımcıların büyük çoğunluğu Türk diline ilişkin yaşanan sorunların çözümüne ilişkin yapılan çalışmaları bilmediklerini, Türk dilinde yaşanan sorunları ortadan kaldırmaya yönelik çözüm önerilerini; Eğitim ve Bilinçlendirme olarak ifade etti. Araştırmada tüm kuşaklardaki katılımcıların büyük çoğunluğunun en yüksek puan ortalamasına sahip maddeleri “Türk milletinin dili, Türkçedir.”, “Türkçe, toplumsal kimliğimizin en önemli belirleyicilerindedir.” olarak, en düşük puan ortalamasına sahip maddeyi “Kitle iletişim araçlarındaki yabancı kelime kullanımı ile ilgili rahatsızlığımı ilgili kurumlara iletirim.” olarak belirttiği saptandı. Tüm kuşaklardaki katılımcıların Türkçe bilinçlerinin bireysel kullanım ve ülke bütünlüğündeki önem alt boyutlarında yüksek, kitle iletişim araçlarında doğru kullanım alt boyutunda orta, ölçeğin tamamından alınan toplam puan doğrultusunda Türkçe bilincinin yüksek olduğu söylenebilir. Bu sonuçlar, hangi kuşakta olursa olsun katılımcıların Türk dilinin sorunlarının farkında oldukları ancak büyük çoğunluğunun Türk diline ilişkin yaşanan sorunların çözümüne ilişkin yapılan çalışmaları bilmedikleri, Türkçe bilinçlerinin ise yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Anahtar Sözcükler: Kuşaklar, Türk dili, Türkçe bilinci, kuşaklararası farklılıklar.

* Yrd. Doç. Dr.; İstanbul Üniversitesi, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, esenyuva@istanbul.edu.tr.

** Araştırmacı; ertuzunfatma13@gmail.com.

*** Araştırmacı; turhankubraaa@gmail.com.

**** Araştırmacı; nilufer_d_74@hotmail.com.

**TURKISH LANGUAGE PROBLEMS, SOLUTION
RECOMMENDATION AND TURKISH CONSCIENCE:
INTERGENERATION COMPARISON**

Abstract

This study is made to detect participants of different generation's thoughts on turkish language 's problems and their idea on how to deal with these problems in order to indicate how much measure of their turkish awareness. This study is based on an illustrative method. Research universe of study is all of people live in Istanbul(11.502.393 person). Sampling is also people live in Istanbul who is over 15 years old. This study include 799 people who is selected with random method and all of them is volunteer. All data is collected Information Form and Turkish Consciousness Scale. Most of the participants are at x, y and z generation. The majority in this study think turkish language has problems that tend to use foreign words and careless using of language. Further almost all participants do not know any study to sort out of turkish language problems. The participants suggested solutions to remove the problems in the Turkish language; Education and Awareness. In the study, the highest average score of the majority of the participants in all generation are that items "the language of the Turkish nation is Turkish", "Turkish is the most important determinant of our social identity". And people communicate their disturbance about using foreign words to the authorized institution in mass medium, which is chosen less than others. It can be said that the level of importance in country of the Turkish consciousness of participants in all generations is high, the right use of mass media in the middle, it can be said that the Turkish consciousness is higher according to total score taken from the scale. It can be interpreted that the participants are aware of the problems of Turkish language no matter which generation they are in, but that the majority of them do not know the studies related to the solution of the problems related to the Turkish language and that the Turkish consciousness is high.

Keywords: Generations, Turkish language, Turkish consciousness, generational differences.

Giriş

Toplumun kültür birikimini kuşaktan kuşağa aktaran, insan topluluklarını birbirinden farklı kılan, bütün içinde kitle ve yığın olmaktan kurtaran dil; bir ulusun yaşam kaynağı, varlık nedenidir (Kaplan, 1996; Sever, 2001). Çünkü her şey dilde kendini bulur (Temizyürek, 2008). Dil; bireyin doğduğu andan itibaren ait olduğu topluma uyum sağlamasını, o toplumun değerlerini tanıyıp yaşamını buna göre sürdürmesini, başka kişilerle sağlıklı iletişim kurabilmesini sağlayan en önemli araçlardan biridir (Göçer, 2013; Yaman, 2011). Günümüzde toplumsal yaşamda büyük önem sahip olan dil; küreselleşmeden, sosyo-kültürel, siyasi, bilimsel ve teknolojik gelişme ve değişimlerden etkilenmektedir. Bunların yanı sıra kuşaklararası farklılıklar da dile ilişkin bakış açısını ve duyarlılığı etkilemektedir.

Kuşak; aynı zaman aralığında doğmuş, yaşadıkları zamanın tarihi, sosyo-kültürel, ekonomik, siyasi olaylarından ve değerlerinden etkilenmiş kişileri ve bu kişilerin oluşturduğu toplulukları ifade etmektedir (Adıgüzel, Batur ve Ekşili, 2014; Altundağ, 2012; İzmirlioğlu, 2008). Literatürde kuşakların sınıflandırılmasında dikkate alınan yaş grupları konusunda fikir

birliği olmadığı görülmektedir. Kişilerin doğum yılları esas alınarak geliştirilen ve en fazla kabul gören sınıflandırma; sessiz kuşak (1925-1945), Nüfus patlaması (bebek patlaması) kuşağı (1946-1964), X kuşağı (1965-1979), Y kuşağı (1980-1999) ve Z kuşağı (2000 -)'dır (Cennemo & Gardner, 2008; Smola & Sutton, 2002). Her bir kuşak, içinde yaşadığı toplumdan etkilendiği kadar, düşünce ve eylemleriyle toplumları da etkileyerek belirli ölçüde değiştirmiştir (Altundağ, 2012). Benzer kuşaklar “ortak kültür ve değer yargıları” ile birleşirken, farklı kuşaklar döneme özgü yaşanan tarihsel olaylardan, değer yargılarından etkilenerek birbirinden ayırmakta ve kuşaklararası farklılıklar ortaya çıkmaktadır (Bayhan, 2014; Cennemo & Gardner, 2008; Keleş, 2011). Bu farklılıklar kuşakların kendine özgü özelliklerinde, değer yargılarında, tutum, inanç, beklenti ve davranışlarında, kendini ifade etme tarzlarında, hayallerinde ve isteklerinde görülmektedir (Akın, 2013; Eğri, 2004; Yalman, 2013). Kuşaklararası yaşanan tüm bu farklılıklara rağmen dil; tüm kuşakların birbirleri ile iletişim kurmaları, duygularını, düşüncelerini, hayallerini ve isteklerini sözlü veya yazılı olarak ortaya koymaları ve toplumsal düzenin sağlanması açısından önemlidir (Göçer, 2013). Ancak ülkemizde özellikle 1960'lı yıllardan sonra teknolojinin yaşamımızı büyük ölçüde etkilemesi nedeniyle dilin doğru ve etkin kullanımına ilişkin bilinç ve duyarlılık azalmaya başlamıştır (Aslan ve Kılıç, 2012; Yaman 2011). Azalan bu bilinç ve duyarlılık; Türk dilinde özensizlik ve yanlış kullanım, sözcük ve terim üretiminde yetersizlik, yabancı sözcük tutkusu, yabancı dil öğretimi ile yabancı dilde öğretimi birbirine karıştırma, konuşma ve yazmada yabancı sözcük kullanımı ve internet teknolojisinin yaygınlaşmasıyla konuşma ve yazı dilinde farklı dil kullanımı vb. sorunlar yaşanmasına neden olmuştur/olmaktadır (Akalin, 2000; Bağcı, 2012; Crystal, 2002; Göçer, 2013; Gülsevin, 2006). Bu durum birbirini anlamayan, neredeyse aynı dili kullanmayan dolayısıyla birbirinden farklı düşünen bireyleri de ortaya çıkarmaktadır (Kocasavaş, 2010).

Literatür incelendiğinde; farklı örneklem gruplarının (öğretmen, öğretmen adayları vb.) Türk dilinin sorunlarını ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini, sorunların ne derece bilincinde olduklarını, bu sorunlara olan duyarlılıklarını/farkındalıklarını ortaya koyan pek çok araştırmaya ulaşılmıştır (Akalin, 2000; Alyılmaz, 2010; Aslan ve Kılıç, 2012; Erdoğan ve Gök, 2009; Göçer, 2013; Gülsevin, 2006; Kolaç, 2008; Sever, 2001). Ancak bu sorunların kuşaklara göre farklılaşıp farklılaşmadığını ya da kuşaklara göre Türkçe bilinçlerini/farkındalıklarını ortaya koyan herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu bağlamda araştırmada, farklı kuşaklardaki katılımcıların Türk dilinin sorunlarına, bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerine yönelik görüşlerinin ve Türkçe bilinçlerinin belirlenmesi yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Araştırma, farklı kuşaklardaki katılımcıların Türk dilinin sorunlarına, bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerine yönelik görüşlerinin ve Türkçe bilinçlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, tanımlayıcı araştırma yöntemine göre gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, İstanbul ilinde yaşayan 15 yaş üstü tüm bireyler (11.502.393 kişi) oluşturmuştur (<http://www.nufusu.com/il/istanbul-nufusu>, 22.03.2017). Örneklem; evrendeki eleman sayısı bilinen formülle hesaplanarak (%95 güvenirlilik (p), %95güçle (p) ve \pm %5 örneklem hatası ile) minimum 246 kişi olarak belirlenmiştir (Özdamar, 2001). Araştırmanın örneklemini ise, İstanbul ilinde yaşayan, 15 yaşını doldurmuş tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 799 kişi oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları olarak; Bilgi Formu ve Türkçe Bilinci Ölçeği kullanılmıştır.

Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda geliştirilen formda; katılımcıların tanıtıcı özelliklerini (yaş, cinsiyet, medeni durum, öğrenim düzeyi vb.), Türk diline ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 7 kapalı uçlu, Türk dilinin yaşadığı güncel sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini ve yapılan çalışmaları belirlemeye yönelik 3 açık uçlu toplam 10 soru yer almıştır.

Türkçe Bilinci Ölçeği: Yaman (2011) tarafından geliştirilen ölçek, 17 maddeden ve 3 alt boyuttan [bireysel kullanım (8 madde), ülke bütünlüğündeki önem (4 madde) ve kitle iletişim araçlarında doğru kullanım (5 madde)] oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 85, en düşük puan 17'dir. Ölçeğin tamamından ve alt boyutlarından alınan puanların yükselmesi, bireyin Türkçe bilincinin yüksek olduğunu göstermektedir. Beş'li likert tipi hazırlanan ölçeğin yanıt seçenekleri; (1) Hiçbir zaman (2) Çok az (3) Kısmen (4) Çoğu zaman (5) Her zaman şeklindedir. Ölçeğin cronbach alpha ile hesaplanan güvenirlilik katsayısı .89 olarak bulunmuştur (Yaman, 2011). Araştırmada da ölçeğin cronbach alpha ile hesaplanan güvenirlilik katsayısı .89 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler, aralık-şubat ayları arasında tesadüfî örnekleme yöntemi ile seçilen ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden katılımcılara gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra sözlü ve yazılı izinleri alınarak yüz yüze ve Google dokümanlar isimli çevrimiçi veri toplama uygulaması kullanılarak toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS paket programının 15.0 versiyonu kullanılmıştır. Toplanan veriler, bu programın veri tabanına girilmiş, tüm istatistiksel analizler aynı programda gerçekleştirilmiştir. Kapalı uçlu sorulardan elde edilen nicel veriler; frekans-yüzdeleme, aritmetik ortalama, standart sapma teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Her bir kuşağa ilişkin dağılımların homojen olmadığı saptanarak dört kuşağın Türkçe bilinci ölçeği toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılmasında Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Kruskal-Wallis testi sonrası, istatistiksel farklılığın hangi kuşaklar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan ikincil çoklu karşılaştırmada Bonferroni Adjusted Mann-Whitney testi kullanılmıştır (Özdamar, 2001; Akgül, 2005).

Açık uçlu sorulara yanıt veren katılımcıların görüşleri değerlendirmeye alınmış, elde edilen görüşler nitel veri çözümleme tekniklerinden içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, birbirine benzeyen verileri literatür doğrultusunda belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek anlaşılır biçimde organize etmek ve yorumlamaktır. Bu amaçla katılımcılardan açık uçlu sorulara ilişkin görüşleri önce kavramsallaştırılmış, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenen ve araştırmanın amacına uygun olanlar ele alınarak ana temalar belirlenmiştir. Böylece yapılan nitel analizlerden daha detaylı ve derinlemesine bilgi edinilmeye çalışılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2004). Araştırmada verilen katılımcı görüşlerinde, katılımcıların cümleleri aynen kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Katılımcıların tanıtıcı özelliklerine, kuşaklara göre Türk dilinin yaşadığı sorunlara, bu sorunlara yönelik çözüm önerilerine, yapılan çalışmalara ve Türkçe bilinçlerine ilişkin bulgular tablolar hâlinde sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Kuşaklara Göre Dağılımları (n: 799)

Kuşaklar	n	%
Sessiz Kuşak (1946 öncesi)	9	1,1
Nüfus Patlaması Kuşağı (1946-1964)	55	6,9
X Kuşağı (1965-1979)	234	29,3
Y Kuşağı (1980-1995)	312	39,0
Z Kuşağı (1996 ve sonrası)	189	23,7

Katılımcıların %1,1'i sessiz kuşakta, %6,9'u nüfus patlaması, %29,3'ü X, %39,0'u Y ve %23,7'si Z kuşağındadır (Tablo 1).

Tablo 2: Katılımcıların Tanıtıcı Özellikleri (n: 799)

TANITICI ÖZELLİKLER		n	%
Cinsiyet	Kadın	518	64,8
	Erkek	281	35,2
Medeni durum	Bekâr	440	55,1
	Evli	359	44,9
Öğrenim durumu	Okuryazar değil	8	1,0
	Okuryazar	65	8,1
	İlkokul mezunu	21	2,6
	Ortaokul mezunu	135	16,9
	Lise mezunu	222	27,8
	Üniversite mezunu	307	38,4
	Lisansüstü mezunu	41	5,1

Katılımcıların %64,8'i kadındır, %55,1'i bekârdır, %38,4'ü üniversite, %27,8'i lise, %16,9'u ortaokul mezunudur (Tablo 2).

Tablo 3: Kuşaklara Göre Katılımcıların Türk Dilinin Sorunlarına İlişkin Görüşleri (n: 799)

		Sessiz Kuşak (n: 9)		Nüfus Patlaması Kuşağı (n: 55)		X Kuşağı (n: 234)		Y Kuşağı (n: 312)		Z Kuşağı (n: 189)	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Günümüzde Türk diline ilişkin sorunlar yaşanma durumu	Evet	3	33,3	30	54,5	153	65,4	226	72,4	125	66,1
	Kısmen	6	66,7	25	45,5	65	27,8	64	20,5	52	27,5
	Hayır	-	-	-	-	16	6,8	22	7,1	12	6,3

Tüm kuşaklardaki katılımcıların büyük çoğunluğu günümüzde Türk diline ilişkin sorunlar yaşandığını (Tablo 3) ifade etmiştir. Sorun yaşandığını ifade eden katılımcılar yaşanan sorunları; yabancı kelime tutkusu ve özensiz kullanım, kelimelerin yanlış telaffuz edilmesi, dil bilgisi kurallarına uyulmaması, dilimize giren yabancı kelimelerin Türkçe karşılıklarının üretilmemesi sonucunda günlük konuşma dilinde sınırlı sayıda kelime kullanımı ve yöresel farklılıklar olarak belirtmiştir.

Türk diline ilişkin sorunlar yaşandığını ifade eden katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Türkçenin doğru yazımda kullanılmaması ve sözcük hazinesinin giderek azalması”

“Yabancı dil etkisi ve özenticilik”

“Yabancı sözcüklerin dilimize girmesi”

Tüm kuşaklardaki katılımcıların büyük çoğunluğu Türk dilinde yaşanan sorunları ortadan kaldırmaya/azaltmaya yönelik çözüm önerilerini; eğitim ve bilinçlendirme, ülke çapında uygulanacak dil politikalarının belirlenmesi, Türkçe isimlerin kullanılması, kitap

okuma oranlarının artırılması, diksiyon kurslarının açılması ve sivil toplum örgütlerinin kurulması olarak belirtmiştir.

Katılımcıların Türk dilinde yaşanan sorunları ortadan kaldırmaya/azaltmaya yönelik çözüm önerilerinden bazıları şu şekildedir:

“Yeterli eğitim ve bilinçlendirme”

“Ülkemizin bir dil politikası belirlemesi gerekiyor ve yasal yaptırımı olması gerekli.”

“İlkokuldan itibaren kitap okumanın özendirilmesi.”

“Yabancı kelimelerin yayılmadan Türk diline uygun karşılığının bulunması, toplumun bilinçlendirilmesi.”

Tablo 4: Kuşaklara Göre Katılımcıların Türk Dili ile ilgili Çalışmalara İlişkin Görüşleri (n: 799)

		Sessiz Kuşak (n: 9)		Nüfus Patlaması Kuşağı (n: 55)		X Kuşağı (n: 234)		Y Kuşağı (n: 312)		Z Kuşağı (n: 189)	
		n	%	n	%	n	%	n	%	N	%
Türk dilinde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin yapılan çalışmalar	Yeterli	1	11,1	2	3,6	8	3,4	4	1,3	5	2,6
	Kısmen yeterli	2	22,2	29	52,7	68	29,1	100	32,1	68	36,0
	Yetersiz	6	66,7	24	43,6	158	67,5	208	66,7	116	61,4

Tüm kuşaklardaki katılımcıların büyük çoğunluğu Türk dilinde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin yapılan çalışmaları bilmediklerini belirtmiştir (Tablo 4). Çalışmaları bilen katılımcılar bu çalışmaları; TDK'nın Türkçe sözlüğü ve imla kılavuzu, TDK'nın dilimize giren yabancı kelimeler için Türkçe karşılıklar bulması, TİKA, TÖMER, diksiyon kursları, devlet kurumlarında f tuş takımı kullanımının zorunlu tutulması olarak ifade etmiştir. Ayrıca Türkçe'ye gönül vermiş kişilerin sosyal medya üzerinden yürüttükleri Türkçenin Diriliş Hareketi adlı sayfayı da çalışma olarak ifade etmiştir.

Katılımcıların Türk dilinde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin yapılan çalışmalara ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Birçok ülkede dahi TÖMER açılıyor ve hem yabancılara Türkçe öğretimi sağlıyor hem de Türklerin kendi dillerindeki yanlışları düzeltiyor, ayrıca birçok akademisyenin yazdığı kitaplar, verdiği konferanslar herkesin daha fazla bilinçlenmesini sağlıyor.”

“Türk Dil Kurumu'nun ve TİKA'nın çalışmaları”

“Facebook'ta "Türkçenin Diriliş Hareketi" ve Twitter'da "Türkçeye Dönüş" adlı sayfaları biliyor ve takip ediyorum.”

“Selfie yerine özçekim kelimesinin kullanılması”

Tablo 5: Kuşaklara Göre Katılımcıların Türkçe Bilinci Ölçeği ile ilgili Madde Puan Ortalamaları (n: 799)

Türkçe Bilinci	Sessiz Kuşak (n: 9)	Nüfus Patlaması Kuşağı (n: 55)	X Kuşağı (n: 234)	Y Kuşağı (n: 312)	Z Kuşağı (n: 189)
	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS
1. İnternet ortamındaki yazışmalarda Türkçenin kurallarına dikkat ederim.	3,44±,73	3,73±1,15	4,05±,84	3,99±,78	3,80±,97
2. Türkçe, toplumsal kimliğimizin en önemli belirleyicilerindedir.	4,78±,44	4,64±,68	4,55±,74	4,68±,57	4,44±,75
3. Kitle iletişim araçlarında kullanılan yabancı kelimeler, beni rahatsız eder.	3,89±1,36	3,76±1,07	3,73±,99	3,72±1,05	3,35±1,09
4. Üzerinde İngilizce yazıları olan giysileri giymek, beni rahatsız eder.	4,78±,44	4,27±,80	3,26±1,36	3,19±1,37	2,81±1,37
5. Ülkelerin yaşamasında dilin çok önemli bir faktör olduğu bilinciyle dilime sahip çıkarım.	3,89±,93	4,02±,97	4,31±,80	4,49±,74	4,21±,91
6. Türk alfabesinde olmayan harflerin (x, w gibi) kullanılması, beni rahatsız etmektedir.	3,89±,93	3,58±1,13	3,79±1,16	3,86±1,23	3,28±1,46
7. Türk milletinin dili, Türkçedir.	5,00±,00	4,93±,38	4,77±,63	4,85±,54	4,78±,58
8. Kitle iletişim araçlarındaki yabancı kelime kullanımı ile ilgili rahatsızlığımı ilgili kurumlara iletirim.	2,33±2,00	2,44±1,05	2,28±1,16	2,29±1,23	2,12±1,30
9. Türk Dil Kurumu'nun Türkçeye giren yabancı kelimelere önerdiği karşılıkları kullanmaya özen gösteririm.	3,22±1,39	3,18±,84	3,31±1,04	3,37±1,09	3,15±1,19
10. Kitle iletişim araçlarında reklâmı yapılan marka ve ürünlerin Türkçe isimlerle adlandırılmasını isterim.	4,11±1,05	3,93±,74	3,93±1,06	4,18±1,04	3,85±1,06
11. Yazarken yabancı kelimeler kullandığımda rahatsız olurum.	4,11±1,05	3,78±,92	3,60±1,04	3,67±1,13	3,23±1,17
12. Türkçe elden giderse, Türkiye de elden gider.	4,56±,53	4,26±,75	4,20±1,05	4,45±,95	4,04±1,11
13. Anlamını bilmediğim bir sözcükle karşılaştığımda, Türkçe Sözlüğe bakarım.	1,44±1,33	2,38±1,13	3,84±1,14	3,95±1,11	3,48±1,34
14. Yazım kuralları için gerektiğinde imla kılavuzuna bakarım.	1,44±1,33	2,30±1,03	3,41±1,26	3,58±1,19	2,99±1,43
15. Gazetelerde yer alan başlıklar ve cümleler içindeki tüm kelimelerin Türkçe yazılmasını isterim.	4,33±,87	3,89±,81	4,14±,94	4,30±,94	3,96±1,08
16. Konuşurken yabancı kelimeler kullandığımda rahatsız olurum.	4,11±1,05	3,76±1,03	3,54±1,13	3,57±1,15	3,26±1,31
17. Okuduğum bir gazetede, Türkçenin doğru kullanımına yönelik özel bir köşeyi her gün görmek isterim.	4,33±,50	4,29±,71	4,06±1,03	4,25±1,03	3,82±1,21
TOPLAM	59,56±11,91	59,21±7,21	60,83±9,38	62,20±9,61	56,74±12,21

Kuşaklara göre Türkçe bilinci ölçeği madde ortalamaları incelendiğinde (Tablo 5);

Sessiz kuşak katılımcıları en yüksek puan ortalamasına sahip maddeleri “Türk milletinin dili, Türkçedir.” (5,00±,00), “Türkçe, toplumsal kimliğimizin en önemli belirleyicilerindedir.” (4,78±,44) ve “Üzerinde İngilizce yazıları olan giysileri giymek, beni rahatsız eder.” (4,78±,44) olarak, en düşük puan ortalamasına sahip maddeleri “Yazım kuralları için gerektiğinde imla kılavuzuna bakarım.” (1,44±1,33), “Anlamını bilmediğim bir sözcükle karşılaştığımda, Türkçe Sözlüğe bakarım.” (1,44±1,33) ve “Kitle iletişim araçlarındaki yabancı kelime kullanımı ile ilgili rahatsızlığımı ilgili kurumlara iletirim.” (2,33±2,00) olarak belirtmiştir.

Nüfus patlaması kuşağı katılımcıları en yüksek puan ortalamasına sahip maddeleri “Türk milletinin dili, Türkçedir.” (4,93±,38) ve “Türkçe, toplumsal kimliğimizin en önemli belirleyicilerindedir.” (4,55±,74) olarak, en düşük puan ortalamasına sahip maddeleri “Yazım

kuralları için gerektiğinde imla kılavuzuna bakarım.” (2,30±1,03) “Anlamını bilmediğim bir sözcükle karşılaştığımda, Türkçe Sözlüğe bakarım.” (2,38±1,13) olarak belirtmiştir.

X kuşağı katılımcılarının en yüksek puan ortalamasına sahip maddeleri “Türk milletinin dili, Türkçedir.” (4,77±,63) ve “Türkçe, toplumsal kimliğimizin en önemli belirleyicilerindendir.” (4,64±,68) olarak, en düşük puan ortalamasına sahip maddeleri “Kitle iletişim araçlarındaki yabancı kelime kullanımı ile ilgili rahatsızlığımı ilgili kurumlara iletirim.” (2,28±1,16) olarak belirtmiştir.

Y kuşağı katılımcılarının en yüksek puan ortalamasına sahip maddeleri “Türk milletinin dili, Türkçedir.” (4,85±,54) ve “Türkçe, toplumsal kimliğimizin en önemli belirleyicilerindendir.” (4,68±,57) olarak, en düşük puan ortalamasına sahip maddeleri “Kitle iletişim araçlarındaki yabancı kelime kullanımı ile ilgili rahatsızlığımı ilgili kurumlara iletirim.” (2,29±1,23) olarak belirtmiştir.

Z kuşağı katılımcıları en yüksek puan ortalamasına sahip maddeleri “Türk milletinin dili, Türkçedir.” (4,78±,58) ve “Türkçe, toplumsal kimliğimizin en önemli belirleyicilerindendir.” (4,44±,75) olarak, en düşük puan ortalamasına sahip maddeleri “Kitle iletişim araçlarındaki yabancı kelime kullanımı ile ilgili rahatsızlığımı ilgili kurumlara iletirim.” (2,12±1,30) olarak belirtmiştir.

Araştırmada sessiz kuşak, nüfus patlaması kuşağı, X kuşağı ve Y kuşağı katılımcıların Türkçe bilinçleri yüksek düzeyde, Z kuşağı katılımcıların Türkçe bilinçleri orta düzeydedir. Ölçeğin tamamından alınan toplam puan ortalamasına göre tüm kuşaklardaki katılımcıların Türkçe bilinçleri yüksek düzeydedir (Tablo 5).

Tablo 6: Kuşaklara Göre Katılımcıların Türkçe Bilinci Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n: 799)

TÜRKÇE BİLİNCİ	Sessiz Kuşak (n:9)	Nüfus Patlaması Kuşağı (n:55)	X Kuşağı (n:234)	Y Kuşağı (n:312)	Z Kuşağı (n:189)	Z	p
	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS		
Bireysel Kullanım	3,41±,81	3,38±,59	3,60±,72	3,65±,74	3,25±,93	32,38	,000
						Fark; X kuşağı ile Z kuşağı Y kuşağı ile Z kuşağı	
Ülke Bütünlüğündeki Önem	4,56±,43	4,46±,36	4,46±,56	4,62±,49	4,37±,62	30,99	,000
						Fark; nüfus patlaması kuşağı ile Y kuşağı X kuşağı ile Y kuşağı Y kuşağı ile Z	
Kitle İletişim Araçlarında Doğru Kullanım	2,98±,85	2,88±,46	2,84±,56	2,91±,60	2,65±,69	21,42	,000
						Fark; Y kuşağı ile Z kuşağı	

Kuşaklara göre Türkçe bilinci ölçeği alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde (Tablo 6); sessiz kuşak katılımcıların bireysel kullanım alt boyutundan 3,31±,81 puan, ülke

bütünlüğündeki önem alt boyutundan 4,56±,43 puan ve kitle iletişim araçlarında doğru kullanım alt boyutundan 2,98±,85 puan, nüfus patlaması kuşağı katılımcıların bireysel kullanım alt boyutundan 3,38±,59 puan, ülke bütünlüğündeki önem alt boyutundan 4,46±,36 puan ve kitle iletişim araçlarında doğru kullanım alt boyutundan 2,88±,46 puan, Y kuşağı katılımcıların bireysel kullanım alt boyutundan 3,60±,72 puan, ülke bütünlüğündeki önem alt boyutundan 4,46±,56 puan ve kitle iletişim araçlarında doğru kullanım alt boyutundan 2,84±,56 puan, X kuşağı katılımcıların bireysel kullanım alt boyutundan 3,60±,72 puan, ülke bütünlüğündeki önem alt boyutundan 4,62±,49 puan ve kitle iletişim araçlarında doğru kullanım alt boyutundan 2,91±,60 puan, Z kuşağı katılımcıların bireysel kullanım alt boyutundan 3,25±,93 puan, ülke bütünlüğündeki önem alt boyutundan 4,37±,62 puan ve kitle iletişim araçlarında doğru kullanım alt boyutundan 2,91±,60 puan aldıkları belirlenmiştir.

Kuşaklara göre katılımcıların Türkçe bilinci ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldığında; bireysel kullanım ($Z= 32,38$ $p=0,001$), ülke bütünlüğündeki önem ($Z= 30,99$ $p=0,001$), kitle iletişim araçlarında doğru kullanım ($Z= 21,42$ $p=0,001$) alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Bireysel kullanım alt boyutundaki farkın; X kuşağı ile Z kuşağı ($Z=-4,139$ $p=,000$) ve Y kuşağı ile Z kuşağı ($Z=-4,989$ $p=,000$) arasında olduğu belirlenmiştir. Ülke bütünlüğündeki önem alt boyutundaki farkın; nüfus patlaması kuşağı ile Y kuşağı ($Z=-3,776$ $p=,000$), X kuşağı ile Y kuşağı ($Z=-3,370$ $p=,000$) ve Y kuşağı ile Z kuşağı ($Z=-4,670$ $p=,000$) arasında olduğu belirlenmiştir. Kitle iletişim araçlarında doğru kullanım alt boyutundaki farkın; Y kuşağı ile Z kuşağı ($Z=-4,354$ $p=,000$) arasında olduğu belirlenmiştir (Tablo 6).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Katılımcıların çoğunluğu X, Y ve Z kuşağındadır (Tablo 1). Araştırmada tesadüfi örnekleme yöntemi kullanıldığından katılımda kuşak dağılımı homojen olmamıştır. Katılım daha çok X, Y ve Z kuşaklarında yoğunlaşmaktadır. 2016 yılı nüfus verilerine göre İstanbul'da yaşayan nüfusun (yaklaşık 14 milyon) %3,9'u sessiz kuşak, %10,4'ü nüfus patlaması kuşağı, %20,4'ü X kuşağı, %35,5'i Y kuşağı, %29,8'i Z kuşağındadır (<http://www.nufusu.com/il/istanbul-nufusu>, 22.03.2017). Bu sonuç, nüfus içinde X, Y ve Z kuşaklarının fazlalığını da yansıtan bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

Tüm kuşaklardaki katılımcıların büyük çoğunluğu günümüzde Türk diline ilişkin sorunlar yaşandığını (Tablo 3) ifade eden katılımcılar yaşanan sorunları; yabancı kelime tutkusu ve özensiz kullanım, kelimelerin yanlış telaffuz edilmesi, dil bilgisi kurallarına uyulmaması vb. olarak belirtmiştir. Adıgüzel, Batur & Ekşili (2014), Alyılmaz (2010), Erdoğan & Gök (2009), Yaman & Erdoğan (2007), Gülsevin (2006), Kabadayı (2006), Sever (2001), Akalın (2000)

tarafından yapılan çalışmalarla paralellik gösteren bu sonuç, katılımcıların günümüzde Türk dilinde yaşanan sorunların farkında oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Tüm kuşaklardaki katılımcıların büyük çoğunluğu Türk dilinde yaşanan sorunları ortadan kaldırmaya/azaltmaya yönelik çözüm önerilerini; eğitim ve bilinçlendirme, ülke çapında uygulanacak dil politikalarının belirlenmesi, Türkçe isimlerin kullanılması vb. olarak belirtmiştir. Bu sonuç, katılımcıların Türkçe'nin bağımsız bir dil olarak yaşaması, varlığını sürdürebilmesi için bireysel ve toplumsal çözümler üretme konusunda duyarlı oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Tüm kuşaklardaki katılımcıların büyük çoğunluğu Türk dilinde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin yapılan çalışmaları bilen katılımcılar (Tablo 4) bu çalışmaları; TDK'nın Türkçe sözlüğü ve imla kılavuzu, TDK'nin dilimize giren yabancı kelimeler için Türkçe karşılıklar bulması vb. ifade etmiştir. Bu sonuç, çalışmaların yeterli olmadığı ya da yapılan çalışmalar konusunda toplumsal bilgilendirmenin fazla yapılmadığı dolayısıyla toplumun çalışmalar konusunda bilgilendirilmesi, bu çalışmaların geniş kitlelere yönelik olarak düzenlenmesi ve arttırılması gerektiği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada sessiz kuşak, nüfus patlaması kuşağı, X kuşağı ve Y kuşağı katılımcıların Türkçe bilinçlerinin yüksek, Z kuşağı katılımcıların Türkçe bilinçlerinin orta düzeyde olması (Tablo 5), farklı kuşaklardaki katılımcıların genel olarak Türk Milletinin dilinin Türkçe olduğunu ve dilin toplumsal kimliğin belirleyicisi olduğu görüşünde hem fikir oldukları, ancak kitle iletişim araçlarında Türkçenin kullanımına ilişkin yapılan hatalar konusunda ilgili kurumlara geribildirim verme/uyarıda bulunma konusunda yeterince duyarlı davranmadıkları şeklinde değerlendirilebilir.

Araştırmada tüm kuşaklardaki katılımcıların Türkçe bilinçleri bireysel kullanım ve ülke bütünlüğündeki önem alt boyutlarında yüksek, kitle iletişim araçlarında doğru kullanım alt boyutunda orta düzeyde (Tablo 6) olduğunu gösteren bu sonuç tüm kuşaklardaki katılımcıların internet ortamındaki yazışmalarda Türkçenin kurallarına dikkat etme, Türk alfabesinde olmayan harflerin (x, w gibi) kullanılmasından rahatsız olma, Türk Dil Kurumu'nun Türkçeye giren yabancı kelimelere önerdiği karşılıkları kullanmaya özen gösterme, yazarken ve konuşurken yabancı kelimeler kullanılmasından rahatsız olma, Türk alfabesinde olan harfleri kullanma hususunda hassas olma, gibi konularda bilinçli oldukları şeklinde değerlendirilebilir. Ancak kitle iletişim araçlarında kullanılan yabancı kelime kullanımı ile ilgili rahatsızlığını ilgili kurumlara iletme, reklamı yapılan marka yapılan marka ve ürünlerin Türkçe isimlerle adlandırılmasını isteme gibi noktalarda orta bilinçli oldukları dolayısıyla bu konudaki bilinçlerinin arttırılması için gerekli çalışmaların yapılması gerektiği söylenebilir.

Kuşaklara göre katılımcıların Türkçe bilinci ölçeği alt boyut puan ortalamaları karşılaştırıldığında; bireysel kullanım alt boyutundaki farkın; X kuşağı ile Z kuşağı ve Y kuşağı ile Z kuşağı arasında olduğu belirlenmiştir (Tablo 6). Farkın Z kuşağından kaynaklandığını gösteren bu sonuç, internet kuşağı olarak da adlandırılan Z kuşağının özelliklerini de yansıtır şekilde yoğun olarak kullandıkları internet ortamında yazı dilini rastgele ve özensiz kullanmaları (Yaman ve Erdoğan, 2007), internet ortamından dolayı Türk diline özgü karakterleri kullanamamaları (x, w gibi) (Akalin, 2000; Kabadayı, 2006; Yaman ve Erdoğan, 2007), kelimelerin yazımında yanlış kısaltmalara, konuşma dili unsurlarına yer vermeleri ve bunlardan rahatsız olmamaları vb. nedenlerden dolayı bireysel kullanıma ilişkin bilinçlerinin diğer kuşaklara göre farklı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bu sonuçlar, hangi kuşakta olursa olsun katılımcıların Türk dilinin sorunlarının farkında oldukları ancak çoğunluğunun Türk dilinde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin yapılan çalışmaları bilmediklerini, Türkçe bilinçlerinin de orta ve yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda;

- Türk dil bilincinin arttırılmasına ilişkin görüşleri ortaya çıkarmak amacıyla farklı gruplarla nitel araştırmaların yapılması,
- Yetkili kurum ve kuruluşların (medya, Türk Dil Kurumu vb.) Türk dilinin korunmasına ve bilincin arttırılmasına ilişkin daha fazla çalışma yapması ve bu çalışmaları toplumla paylaşması önerilebilir.

Kaynaklar

- ADIGÜZEL, O., BATUR, Z.H. ve EKŞİLİ N. (2014). Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı İle Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19), 166-174.
- AKALIN, Ş.H. (2000). *Bilişim Çağı ve Türkçenin Sorunları*. 2000 Yılında Türk Dilinin Sorunları Toplantısı.
- AKGÜL, A. (2003). *Korelasyon Analizi. Tıbbi Araştırmalarda İstatistiksel Analiz Teknikleri: SPSS Uygulamaları*. 2. baskı. Ankara: Emek Ofset LtdSti.
- AKIN, A. (2013). Y kuşağını anlamak (09.06.2013), *Cumhuriyet Gazetesi*, <www.cumhuriyet.com.tr/haber/426778>, 09.01.2017.
- ALTUNDAĞ, N. (2012). Kuşaktan Kuşağa Tüketim Olgusu ve Geleceğin Tüketici Profili. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 203-212.
- ALYILMAZ, C. (2010). Türkçenin Öğretiminin Sorunları. *Turkish Studies – International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(3), 729-749.

- ASLAN, A. ve KILIÇ, Y. (2012). Türkçe Öğretmenleri İle Öğretmen Adaylarının Türkçe Biliş Düzeyleri (Ağrı İli Örneği). *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), 799-806.
- BAĞCI, H. (2012). Öğretmen Adaylarının Türkçenin Yaşadığı Sorunlara Yönelik Farkındalıkları ve Önerileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi örneği. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(1), 291-307.
- BAYHAN, V. (2014). Milenyum veya (Y) Kuşağı Gençliğinin Sosyolojik Bağlamı. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 10-17.
- CENNAMO, L. and GARDNER, D. (2008). Generational Differences in Work Values, Outcomes and Person-Organization Values Fit. *Journal of Managerial Psychology*, 23, 891-906.
- CRYSTAL, D. (2002). A language revolution: from reluctance to renaissance. www.davidcrystal.com/DC_articles/Langdeath8.pdf, 2 Mart 2017.
- EĞRİ, C. and RALSSTON, D. (2004). Generation Cohorts and Personal Values: A Comparison of China and the United States. *Organization Science*, 15, 210–220.
- ERDOĞAN, T. ve GÖK, B. (2009). Türkçenin Ana Dili Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Bu Sorunların Giderilmesine Yönelik Öneriler: Ankara Örneği. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(36), 1-16.
- GÖÇER, A. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarına Göre Türkçenin Güncel Sorunları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6 (11), 491-515.
- GÜLSEVİN, G. (2006) Dil Kirliliği Sorunu. G. Gülsevin ve E. Boz (Ed.). *Türkçenin Çağdaş Sorunları* içinde (s. 135-164). Ankara: Gazi Kitabevi.
- İZMİRLİOĞLU, K. (2008). *Konumlandırma Kuşak Analizi Yardımıyla Tüketici Algılarının Tespiti: Türk Otomotiv Sektöründe Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla: Muğla Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- KABADAYI, O. (2006). Ağ Ortamında Türkçe'ye Genel Bir Bakış. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 652, 298–314.
- KAPLAN, M. (1996). Türk dili. *Milli Eğitim Dergisi*, 129.
- KELEŞ, H.N. (2011). Y Kuşağı Çalışanlarının Motivasyon Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Bahçeşehir Üniversitesi Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 129-139.
- KOCASAVAŞ, Y. (2010). Kuşaklar Arasındaki İletişimde Etkili ve Kalıcı Dil Eğitiminin Önemi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 151–160.
- KOLAÇ, E. (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ana Dilimizin Yaşadığı Sorunlara İlişkin Farkındalıkları, Görüş ve Önerileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(15), 441-455.
- ÖZDAMAR, K. (2001). *SPSS ile Biyoistatistik*. (Güncelleştirilmiş 4. Baskı). Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- SEVER, S. (2001). Öğretim Dili Olarak Türkçenin Sorunları ve Öğretme Öğrenme Sürecindeki Etkili Yaklaşımları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 11- 22.

- SMOLA, K.W. and SUTTON, C.D. (2002). Generational Differences: Revisiting Generational Work Values for the New Millennium. *Journal of Organizational Behavior*, 23 (1), 363-382.
- TEMİZYÜREK, F. (2008). Türkçe Öğretmen Adaylarının Demografik Özellikleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (4), 663-692.
- YAMAN, H. ve ERDOĞAN, Y. (2007). İnternet Kullanımının Türkçeye Etkileri: Nitel Bir Araştırma. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 3 (2), 237-249.
- YAMAN, H. (2011). Türkçe Bilinci Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9 (1), 151-167.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.